

Besluit Verlenen ontheffing

ProWonen
t.a.v. De heer B. Reukers
Tedinkwilde 2
7271 RD BORCULO

Datum
1 december 2020

Zaaknummer
2019-014999

Onderwerp
Wet natuurbescherming -
soortbescherming

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 14

Locatie	Gemeente
Breughelhof en Rubensstraat te Lichtenvoorde	Oost Gelre

Activiteit
Renovatie van 31 woningen

Beste meneer Reukers,

Hierbij ontvangt u een definitief besluit over bovengenoemde aanvraag. Wij verlenen u deze ontheffing.

De bijlagen zijn onderdeel van dit besluit

Bijlage 1 bevat een toelichting op ons besluit. Ook zijn de voorschriften van deze ontheffing beschreven in bijlage 1. In bijlage 2 is een kaart van het projectgebied opgenomen en in bijlage 3 de locatie van de maatregelen. Neem alle bijlagen goed door.

Beroep

Wij publiceren dit ontwerpbesluit op www.overheid.nl.

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na de dag waarop het besluit ter inzage is gelegd hiertegen een beroepschrift indienen bij de rechtbank Gelderland (Postbus 9030, 6800 EM Arnhem). Zij die partij zijn in de hoofdzaak kunnen bij de voorzieningenrechter van de rechtbank

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

≡ provincie
Gelderland

Datum

1 december 2020

Zaaknummer

2019-014999

Blad

2 van 14

Gelderland (Postbus 9030, 6800 EM Arnhem) een verzoek indienen om een voorlopige voorziening te treffen.

Voor individuele burgers (niet voor advocaten en ook niet voor gemachtigden namens een bedrijf of een organisatie) bestaat de mogelijkheid digitaal beroep of een verzoek om een voorlopige voorziening in te dienen. Meer informatie kunt u vinden op www.rechtspraak.nl.

Voor het behandelen van een verzoek om een voorlopige voorziening wordt griffierecht geheven. Over de hoogte en de wijze van betaling van het griffierecht kunt u informatie verkrijgen bij de rechtbank Gelderland via telefoonnummer (088) 361 2000 of op www.rechtspraak.nl.

Meer informatie

Heeft u nog vragen? Kijk daarvoor op gelderland.nl. U kunt ook contact opnemen met het Provincieloket via telefoonnummer 026 359 99 99. Houdt u het zaaknummer van deze brief bij de hand. We kunnen u dan sneller helpen.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

Martin Kaal
Teammanager Vergunningverlening

Documentnummers inzage stukken:

03177863, 03177869, 03306521, 03311743, 03342895

Bijlagen

- Bijlage 1 – Toelichting besluit
- Bijlage 2 – Kaart projectgebied
- Bijlage 3 – Mitigerende maatregelen

Datum

1 december 2020

Zaaknummer

2019-014999

Blad

3 van 14

BIJLAGE 1 TOELICHTING

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van ProWonen, Tedinkwilde 2, 7271 RD te Borculo, hierna te noemen de aanvrager, van 20 december 2019 om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming, hierna de Wnb.

De opbouw van deze beslissing is als volgt:

- Allereerst worden de ingediende *aanvraag en het procesverloop* toegelicht;
- Daarna volgt het *besluit* met inbegrip van de voorschriften;
- Onder het kopje '*beoordeling*' wordt de onderbouwing van het besluit gegeven;
- De beslissing wordt afgesloten met enkele algemene bepalingen en een toelichting op het verdere procesverloop ('*overige verplichtingen*' en '*zienswijzen*').

AANVRAAG EN PROCESVERLOOP

Op 20 december 2019 ontvingen wij een aanvraag van ProWonen voor een ontheffing in het kader van hoofdstuk 3 van de Wnb op grond van artikel 3.1 lid 2 voor het opzettelijk vernielen, beschadigen of wegnemen van nesten, rustplaatsen of eieren van huismus en artikel 3.5 lid 2 en lid 4 voor het opzettelijk verstoren van vleermuizen en het beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis.

De ontheffing wordt aangevraagd in het kader van de in de wet genoemde belangen van de volksgezondheid of de openbare veiligheid en van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

De aanvraag maakt deel uit van deze ontheffing.

Er is voor de aangevraagde renovatiewerkzaamheden niet eerder een ontheffing verleend.

Er wordt geen gebruik gemaakt van een gedragscode.

Op 14 augustus 2020 hebben wij van de aanvrager aanvullende stukken ontvangen waarom wij per brief van 4 augustus 2020 hebben verzocht.

Deze aanvraag is nog niet getoetst aan het gebiedendeel zoals neergelegd in hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming. Mogelijk is hier ook een vergunning Wnb voor nodig. Indien dit het geval is, dient de aanvrager deze ook bij de provincie aan te vragen. Wij maken u attent op de uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 dat voor een toename van stikstofdepositie, hoe klein ook, een vergunningplicht geldt. Wij adviseren u met inachtneming van de uitspraak naar de stikstofdepositie van uw project te kijken.

Het ontwerpbesluit heeft gedurende zes weken ter inzage gelegen. Er zijn zienswijzen ingekomen als reactie op de terinzagelegging van het ontwerpbesluit.

Op deze aanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

Datum

1 december 2020

Zaaknummer

2019-014999

Blad

4 van 14

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Gelderland

HEBBEN BESLOTEN

gelet op de artikelen 3.3 lid 1, lid 4 en lid 5 en 3.8 lid 1 en lid 5 van de Wet natuurbescherming

ONTHEFFING TE VERLENEN

aan ProWonen, Tedinkwilde 2, 7271 RD te Borculo;

voor de soorten, verbodsbepalingen en wettelijke belangen zoals weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 Soorten, verboden en belangen

Soort	Verbod	Belang	
Huismus (<i>Passer domesticus</i>)	Artikel 3.1 lid 2	Het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren of het wegnemen van nesten	A
Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Artikel 3.5 lid 2	Het opzettelijk verstoren	B
	Artikel 3.5 lid 4	Het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen	

Belang:

- A. Artikel 3.3 lid 4b onder 1 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid.
- B. Artikel 3.8 lid 5b onder 3 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Aan deze ontheffing zijn op grond van artikel 5.3 van de Wet natuurbescherming de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing geldt voor de renovatie van 31 woningen aan de Breughelhof 1 t/m 12, 15, 19 t/m 51 en de Rubensstraat 33 t/m 47 zoals aangegeven in figuur 1 en 2 van bijlage 2.
2. De werkzaamheden moeten uiterlijk 24 september 2022 uitgevoerd zijn.
3. De ontheffing geldt uitsluitend voor de soorten, verboden en belangen zoals weergegeven in tabel 1.
4. De ontheffinghouder dient direct contact op te nemen met de provincie Gelderland indien er verbodsbepalingen worden overtreden, waarvoor geen ontheffing is verleend. Dit kan het geval zijn als er negatieve effecten optreden op soorten waarvoor geen ontheffing is verleend of als er onverwachte negatieve effecten van de activiteiten optreden. Dit kan via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2019-014999.
5. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.

Datum

1 december 2020

Zaaknummer

2019-014999

Blad

5 van 14

6. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen beschikken op de plaats waar de activiteiten van de ontheffing worden uitgevoerd over een (digitale) kopie van deze ontheffing, en tonen deze op verzoek aan de daartoe bevoegde toezichthouders en opsporingsambtenaren.
7. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen zijn op de hoogte van de inhoud en het doel van deze ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften, zodanig dat zij daar ook invulling en uitvoering aan kunnen geven.
8. Indien de ontheffinghouder de ontheffing in zijn geheel wil overdragen dan dient voor deze naamswijziging toestemming te worden gevraagd bij de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2019-014999.
9. Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden waarvoor de ontheffing is verleend moet melding worden gedaan van de datum van start van de werkzaamheden bij de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2019-014999.
10. De voorgenomen werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige¹ op het gebied van de huismus en vleermuizen.
11. Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden waarvoor de ontheffing is verleend, dient door de ontheffinghouder een ondertekende opdrachtbevestiging van de ecologische begeleiding te worden verstrekt aan de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2019-014999. In de opdrachtbevestiging dient een omschrijving van de ecologische begeleiding, de naam en het telefoonnummer van de ecologisch deskundige te worden vermeld.
12. De ontheffinghouder is er verantwoordelijk voor dat de ecologisch deskundige tijdens het aanbrengen van de mitigerende maatregelen en de ecologische begeleiding alle bevindingen bijhoudt in een logboek. In het logboek wordt vermeld op welke data de deskundige aanwezig was, welke werkzaamheden zijn uitgevoerd en begeleid, en hoeveel exemplaren en verblijfplaatsen van welke beschermde soorten op welke locatie zijn waargenomen. Tevens dienen er duidelijke foto's van de werkzaamheden en de geplaatste voorzieningen te worden opgenomen in het logboek. Het logboek moet altijd aanwezig zijn op de projectlocatie en dient door de ontheffinghouder op verzoek van een toezichthouder direct te worden overhandigd.
13. Het logboek dient door de ontheffinghouder uiterlijk twee weken na afronding van de ecologische begeleiding/werkzaamheden aan de provincie Gelderland te worden verstrekt via post@gelderland.nl, onder vermelding van zaaknummer 2019-014999.

Soortspecifieke voorschriften

---

¹ De provincie Gelderland verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie, habitats en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en ((soort)specifieke) ecologische kennis heeft. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

Met betrekking tot soorten of specifieke soorten kan als deskundige ook iemand worden aangemerkt die:

- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

Datum

1 december 2020

Zaaknummer

2019-014999

Blad

6 van 14

14. Alle mitigerende maatregelen zoals genoemd in tabel 2 en die zijn opgenomen in bijlage 3 van deze ontheffing dienen te worden uitgevoerd.
15. De deskundige zoals genoemd in voorschrift 10 begeleidt in elk geval het plaatsen of aanbrengen van mitigerende maatregelen en het ongeschikt maken van verblijfplaatsen. Ook het verwijderen van de tijdelijke verblijfplaatsen dient onder begeleiding van de deskundige plaats te vinden.
16. De te renoveren woningen dienen kort (ongeveer 1 week) voor de werkzaamheden ongeschikt gemaakt te worden en als de avondtemperatuur ten minste 3 opeenvolgende dagen minimaal 10°C is geweest. Dit dient te gebeuren in het actieve seizoen van vleermuizen, globaal lopend van 1 april tot 1 november en buiten de kwetsbare kraamperiode. Na het ongeschikt maken dient nogmaals een controle uitgevoerd te worden of de vleermuizen echt vertrokken zijn, met een vleermuisonderzoek in de avond voorafgaand aan de start. Indien er in de winterperiode aan woningen gewerkt moet worden, dienen deze vóór de winterperiode ongeschikt te worden gemaakt, zo kort mogelijk voor de winter, in de paarperiode. Een deskundige op het gebied van vleermuizen dient de geschikte methode en het juiste moment van ongeschikt maken te bepalen en de begeleiden.
17. In alle woningen in de betreffende straten kunnen vleermuizen aanwezig zijn en bij alle projectwoningen moeten alle mogelijke invliegopeningen met exclusionflaps worden dichtgezet of met sterke verlichting worden aangelicht, of op een andere even goede manier ongeschikt worden gemaakt, na het uitvliegen en tot het weer dag is.
18. Indien tijdens de werkzaamheden toch vleermuizen worden aangetroffen, dient het werk ter plaatse stopgezet te worden totdat de vleermuizen uit zichzelf vertrokken zijn. Een deskundige op het gebied van vleermuizen dient hierbij geraadpleegd te worden. Indien de vleermuizen niet uit zichzelf vertrekken, dient contact opgenomen te worden met de provincie Gelderland om toestemming te vragen voor aanvullende maatregelen.
19. De tijdelijk aangebrachte vleermuiskasten dienen te blijven hangen tot de permanente verblijfplaatsen zijn gerealiseerd en beschikbaar zijn, waarbij rekening dient te worden gehouden met de gewenningsperiode van 6 maanden in het actieve seizoen voor paarverblijven en 3 maanden voor zomerverblijven van de gewone dwergvleermuis. Daarnaast mogen de tijdelijke vleermuiskasten pas verwijderd worden op het moment dat deze niet in gebruik zijn door vleermuizen en buiten de meest kwetsbare periodes zijnde de kraamperiode (half mei tot half juli) en de winterperiode (1 november tot 1 april). De kasten mogen enkel verwijderd worden onder begeleiding van een ecologisch deskundige.
20. De tijdelijk aangebrachte huismustillen en -kasten dienen te blijven hangen tot de permanente verblijfplaatsen zijn gerealiseerd en beschikbaar zijn, waarbij rekening dient te worden gehouden met de gewenningsperiode van 3 maanden. Daarnaast mogen de tijdelijke onderkomens pas verwijderd worden op het moment dat deze niet in gebruik zijn door de huismus. De kasten mogen enkel verwijderd worden onder begeleiding van een ecologisch deskundige.

BEOORDELING VAN DE AANVRAAG**Project***In de aanvraag beschreven project*

ProWonen heeft het voornemen 31 woningen aan de Breughelhof en Rubensstraat in Lichtenvoorde te renoveren. Het gaat om gezinswoningen met zadeldak in 6 rijtjes of woonblokken.

Datum

1 december 2020

Zaaknummer

2019-014999

Blad

7 van 14

Veel werkzaamheden zoals asbestsanering (vloerluiken) en aanbrengen van isolatie gebeuren voornamelijk binnenshuis. Het was 14 augustus nog niet bekend of een particuliere woning, Rubensstraat 47, mee zou doen met de renovatie.

De volgende werkzaamheden die van invloed zijn op de buitenzijde van de woning worden uitgevoerd:

- Vervangen van bestaande dakpannen door nieuwe betonnen dakpannen van hetzelfde type;
- Verwijderen en terugplaatsen van PV-panelen bij 1 woning;
- Vernieuwen goten en hemelwaterafvoer;
- Binnenzijde kap isoleren tot Rc-waarde van minimaal 4,0 m².K/W;
- Dakdoorvoeren verplaatsen naar de noordzijde;
- Aanbrengen van nieuwe dakdoorvoeren voor ontluchting, cv-ketel en afzuiging;
- Nieuwe dakramen met HR++beglazing;
- Enkelglas vervangen door HR++glas op de verdieping (1 woning);
- Indien noodzakelijk naisalotie van de spouw. In het verleden zijn de spouwmuren al nageïsoleerd. Tijdens de renovatie wordt nagagaan of de isolatie is ingezakt en bijgevuld wordt met gelijkwaardige isolatie;
- Buitenschilderwerk van alle kozijnen, draaidelen, voor- en achterdeur.

De start van het project is gepland in week 44/45 en het voornemen is het project af te ronden voor het broedseizoen van 2021.

- Start werkzaamheden eind oktober met het ongeschikt maken van de woningen;
- Uitvoering gefaseerd per woonblok, enkele dagen per woonblok.

Onderzoek

In de aanvraag beschreven wijze van uitvoering van het onderzoek

Het uitgevoerde onderzoek naar beschermde soorten is beschreven in hoofdstuk 3.1 op pagina 4 en 5 van het bij de aanvraag gevoegde "Projectplan Breughelhof en Rubensstraat te Lichtenvoorde", J.G. Boogaard, 29-12-2019, bureau Econsultancy, in het vervolg "Projectplan" en in de aanvullingen van 14 augustus 2020. Als vooronderzoek is in 2019 een geschiktheidsbeoordeling gedaan tijdens het eerste veldbezoek voor huismussen. Van tevoren is bureauonderzoek gedaan waarbij o.a. de ndff is geraadpleegd. Bij het veldbezoek is gekeken naar geschiktheid van de woningen voor alle soortgroepen en in het bijzonder voor huismus, gierzwaluw en gebouwbewonende vleermuizen. Het nader onderzoek naar vogels en vleermuizen heeft plaatsgevonden in 2019 op basis van het Vleermuisprotocol 2017 en de kennisdocumenten van BIJ12.

In de aanvraag beschreven ecologische waarden

Tijdens de onderzoeken zijn aangetroffen:

- 20 nesten van de huismus, aan de voor- en achterzijde van projectwoningen in beide straten, ter hoogte van de onderste rij dakpannen, in 4 van de 6 huizenrijen;
- 2 zomerverblijfplaatsen in de kopgevels van 2 woningen en 4 paarterritoria van de gewone dwergvleermuis waarvan 1 nabij een van de zomerverblijfplaatsen. 1 van de paarverblijven bevindt zich niet in de projectwoningen en is niet op kaart aangegeven.

Niet aangetroffen zijn:

- Overige vogels, reptielen, amfibieën, overige zoogdieren, beschermde planten, vissen, vlinders en ongewervelden.

In de aanvraag beschreven effecten van het project op de ecologische waarden

Door de renovatiewerkzaamheden worden:

- 20 nesten van de huismus beschadigd en vernield;

Datum

1 december 2020

Zaaknummer

2019-014999

Blad

8 van 14

- 1 zomerverblijf, 1 zomer/paarverblijf en 2 paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis beschadigd en vernield, vleermuizen verstoord.

In de aanvraag beschreven preventieve maatregelen om effecten te voorkomen

Er wordt gewerkt buiten het broedseizoen van de huismus, zodat er geen broedende vogels worden verstoord.

In de aanvraag beschreven gedragscode

Uit de aanvraag blijkt dat geen gebruik gemaakt wordt van een gedragscode.

Nu preventieve maatregelen, ter voorkoming van overtreding van de in hoofdstuk 3 van de Wnb vermelde verboden, niet voldoende in deze aanvraag zijn opgenomen en er geen gedragscode van toepassing is, is voor het uitvoeren van de aangevraagde activiteit een ontheffing nodig.

In de aanvraag beschreven mitigerende maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de huismus en de gewone dwergvleermuis te beperken worden maatregelen voorgesteld. De mitigerende maatregelen van de aanvrager zijn beschreven in hoofdstuk 5 op pagina 10, 11 en 12, in hoofdstuk 6, pagina 14 t/m 17 van het bij de aanvraag gevoegde Projectplan en in de aanvullende gegevens van 14 augustus 2020. De maatregelen die de aanvrager dient uit te voeren zijn per soort uitgewerkt in tabel 2 onder het kopje *Beoordeling* in deze ontheffing. In figuur 1 en 2 van bijlage 3 van deze ontheffing zijn de locaties van de voorzieningen opgenomen.

Beoordeling*Beoordeling ecologisch onderzoek en de mitigerende maatregelen*

Wij hebben het ecologisch onderzoek beoordeeld en wij oordelen dat het onderzoek goed is uitgevoerd en compleet is. Het vleermuisonderzoek is in 1 ochtendbezoek uitgevoerd en op dezelfde dagen als het gierzwaluwonderzoek in 3 avondrondes in de kraamperiode. In het najaar zijn nog 2 avondbezoeken uitgevoerd. Het plangebied bestaat uit 6 rijtjes huizen of 'woonblokken' en is met 2 personen onderzocht. De voorgestelde mitigerende maatregelen zijn met enkele aanvullingen voldoende. Als de permanente verblijven zijn gerealiseerd, dienen tijdelijke kasten voor vleermuizen en huismus te blijven hangen totdat wederom een gewenningsperiode is verstreken en de kasten mogen alleen worden weggehaald als zij niet in gebruik zijn. Mochten kasten in gebruik zijn, dan moet met het verwijderen van de kasten worden gewacht, totdat de dieren uit eigen beweging zijn vertrokken. U geeft aan dat ongeschikt maken van 1 april tot ongeveer 1 november kan voor de gewone dwergvleermuis, maar ongeschikt maken en verstoren tijdens de kraamperiode moet voorkomen worden. Omdat in dit geval de werkzaamheden voor 15 maart afgerond zijn, is er geen risico op werken in de kraamperiode. Mocht de planning wijzigen, dan kan bij kortdurende werkzaamheden eventueel in april ongeschikt gemaakt en gewerkt worden, als de verblijfplaatsen vanaf mei weer beschikbaar zijn. Als er risico bestaat dat de verblijfplaatsen in mei nog niet beschikbaar zijn, dan is het beter in het najaar ongeschikt te maken. Dan hebben vleermuizen de tijd gehad om te ontdekken dat verblijfplaatsen niet beschikbaar zijn en de tijdelijke verblijfplaatsen te ontdekken.

U geeft aan alle openingen af te dichten voor vleermuizen, maar de dakgoten blijven vrij toegankelijk voor de huismus. We wijzen u er hierbij nogmaals op dat bij spouwmuurisolatie zorgvuldig ongeschikt maken voor vleermuizen heel belangrijk is. Alleen de nokgevels afdekken of belichten kan onvoldoende zijn. Mogelijk kunnen vleermuizen ook in de spouw komen via de dakgoot.

Naar aanleiding van bovenstaande zijn alle uit te voeren mitigerende maatregelen in onderstaande tabel opgenomen.

Tabel 2 Overzicht van de mitigerende maatregelen.

Soorten waarop negatief effect wordt verwacht	Vermijden gevoelige periodes	Tijdelijke mitigatie	Ongeschikt maken of verjagen ruim vóór de ingreep	Permanente mitigatie
Huismus	<p>De werkzaamheden uitvoeren buiten het broedseizoen (dat loopt van half maart t/m augustus);</p> <p>Bij de start van de werkzaamheden worden de huismussen verjaagd. Dit dient te gebeuren onder goede weersomstandigheden (droog, niet-vriezend en onder 6 Bft);</p> <p>De werkzaamheden zijn afgerond voor start van het broedseizoen.</p>	<p>Plaatsen van 5 huismustillen met 4 plaatsen per til van type HMT2 en 20 tijdelijke kasten van het type NKMU06, HMT1 of vergelijkbaar;</p> <p>voorwaarden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zijn 3 maanden voorafgaand aan de renovatie geplaatst (februari 2020); - zijn van duurzaam materiaal vervaardigd; - worden niet verstoord door de werkzaamheden; - worden op minimaal 3 meter hoogte boven maaiveld geplaatst; - binnen 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaatsen. <p>In bijlage 3 zijn de locaties van de voorzieningen opgenomen.</p> <p>De kasten blijven tot 3 maanden nadat de permanente voorzieningen zijn gerealiseerd. Kastten mogen alleen worden weggehaald als zij niet in gebruik zijn en als er rekening is gehouden met een gewenningsperiode van 3 maanden voor de nieuwe gerealiseerde verblijfsmogelijkheden in de woningen.</p>	<p>Voorafgaand en tijdens de renovatiewerkzaamheden worden per blok de nestplaatsen ongeschikt gemaakt door voorzichtig handmatig dakpannen te verwijderen.</p> <p>Na het ongeschikt maken vindt daags voorafgaand aan de werkzaamheden een nadere controle plaats of de vogels echt vertrokken zijn.</p>	<p>Verhoogd vogelschroot voor de huismus bij alle projectwoningen door het vogelschroot te plaatsen bij de derde panlat aan de voor- en achterzijde van de woningen. Tevens wordt gezorgd voor voldoende ruimte tussen het nieuwe dakbeschot en de dakpannen voor de huismus om er te kunnen broeden.</p> <p>De foerageer- en drinkmogelijkheden voor de huismus veranderen niet tijdens en na de periode van renovatie.</p> <p>Er blijven voldoende zandige plekken gehandhaafd, waar huismussen hun stofbaden kunnen nemen.</p> <p>Geen belemmerende elementen in de in- en uitvliegroure zoals bomen, vlaggenmasten, steigers, etc.</p> <p>In bijlage 3, figuur 2, zijn de locaties van de voorzieningen opgenomen</p>
Gewone dwergvleermuis	<p>Ongeschikt maken en werken buiten de kraamperiode (van half mei tot half juli) en buiten de winterperiode (van 1 november tot 1 april); Bij werken in de winterperiode, kort vóór de winter</p>	<p>In februari 2020 zijn 16 tijdelijke vleermuis kasten geplaatst van type VMT1 of vergelijkbaar (paar-/zomerverblijf) binnen 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaatsen.;</p>	<p>Voorafgaand aan de renovatie worden de kopgevels en alle mogelijke overige invliegopeningen ongeschikt gemaakt met exclusion flaps, aanlichten en dichtzetten met loodslabben; Ongeschikt maken buiten</p>	<p>Aanbrengen van 12 (ipv16) inmetsele kasten type VMPM1 in de spouw van de kopgevels van de huizenrijen omdat 1 woning met 1 paarverblijf niet</p>

Datum

1 december 2020

Zaaknummer

2019-014999

Blad

10 van 14

	ongeschikt maken, in de actieve periode (paarperiode), bij voorkeur van half september tot uiterlijk 1 november)	<p>Onder ecologische begeleiding;</p> <p>Op minimaal 3 meter hoogte, naar verschillende windrichtingen en buiten invloed van verlichting.</p> <p>De kasten blijven hangen tot de permanente voorzieningen minstens 6 maanden zijn gerealiseerd; Kastten mogen alleen worden weggehaald als zij niet in gebruik zijn en als er rekening is gehouden met een gewenningsperiode van 6 maanden voor de nieuwe gerealiseerde verblijfsmogelijkheden in de woningen.</p> <p>In bijlage 3 zijn de locaties van de voorzieningen opgenomen</p>	<p>de kraam- en winterperiode, bij voorkeur in de paarperiode en met drie achtereenvolgende dagen met avondtemperaturen van minimaal 10°C</p> <p>Bij renovatie in de actieve periode van vlemuizen vindt na ongeschikt maken de avond voor de start van de werkzaamheden een nadere controle plaats of de vlemuizen echt vertrokken zijn. Dit is met een vlemuisonderzoek in de avond.</p> <p>De wijze van ongeschikt maken zal worden vastgelegd in een logboek.</p>	<p>gerenoveerd wordt (Rubensstraat 47).</p> <p>De ruimte tussen het nieuwe dakbeschoot en de dakpannen blijft toegankelijk voor vlemuizen via de kantpannen in de kopgevels.</p> <p>Geen belemmerende elementen in de in- en uitvliegrouete zoals bomen, vlaggenmasten, steigers, etc.</p> <p>In bijlage 3, figuur 2, zijn de locaties van de voorzieningen opgenomen</p>
--	--	--	---	---

Andere bevredigende oplossing

Andere bevredigende oplossingen van de projectwerkzaamheden zijn beschreven in hoofdstuk 4.4 op pagina 9 van het bij de aanvraag gevoegde Projectplan.

Beoordeling van de andere bevredigende oplossingen

Voor de woningen zijn omvangrijke (isolatie)maatregelen nodig om het benodigde energielabel te kunnen behalen en om aan het Rijksbeleid te kunnen voldoen. Een alternatief zou sloop en nieuwbouw zijn, maar dan zouden er meer negatieve effecten voor de soorten optreden.

Wij concluderen dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat.

Belang

Op pagina 9 van het bij de aanvraag gevoegde Projectplan is beschreven welke wettelijke belangen op de projectwerkzaamheden van toepassing zijn.

Beoordeling van belangen

De woningen op de onderzoekslocatie zijn slecht geïsoleerd en verkeren in matige bouwkundige staat met tocht en vocht als gevolg. Vanaf 2020 zullen alle huurwoningen van wooncorporaties gemiddeld energielabel B of beter hebben. De projectwerkzaamheden worden in het kader van het landelijke energiebeleid uitgevoerd. Het doel is verminderen van het energieverbruik, verbeteren van het binnenhuisklimaat en het woongenot.

Wij kunnen instemmen met de in de aanvraag beschreven belangen. Om aan de afspraken uit het energie-akkoord met het Rijk te kunnen voldoen worden de woningen gerenoveerd en geïsoleerd. Het betreft de belangen die zijn weergegeven in tabel 1.

Datum

1 december 2020

Zaaknummer

2019-014999

Blad

11 van 14

Gunstige staat van instandhouding

Op pagina 10 t/m 12 van het bij de aanvraag gevoegde Projectplan is beschreven in hoeverre de gunstige staat van de huismus en de gewone dwergvleermuis in het geding is door de geplande projectwerkzaamheden.

Beoordeling van de effecten op de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten
Huismus

Landelijk is het aantal broedparen van de huismus sinds de jaren '80 gehalveerd. De laatste jaren lijkt het aantal weer stabiel. Vermoedelijk is één van de oorzaken de achteruitgang in broedgelegenheid, onder andere door renovatie en isolatie van oudere woningen. Door in het onderhavige project bij de dakranden van de projectwoningen vogelschroot op de derde rij dakpannen te plaatsen, zal bij de projectwoningen voldoende ruimte tussen het nieuwe dakbeschoot en de dakpannen blijven, zodat de functionaliteit van de bebouwing voor wat betreft nestmogelijkheden op de lange termijn voor de huismus behouden blijft. Onderhavig project zal daarmee geen inbreuk doen op de gunstige staat van instandhouding.

Gewone dwergvleermuis

Het aanbod van verblijfplaatsen voor vleermuizen ligt onder druk, omdat bij moderne bouwtechnieken er minder verblijfsmogelijkheden zijn. Bij het onderhavige project wordt ervoor gezorgd dat na afloop van de werkzaamheden er weer voldoende mogelijkheden zijn voor de gewone dwergvleermuis voor zomer- en paarverblijfplaatsen in de woningen door het in metselen van alternatieve verblijven. De functionaliteit voor verblijfplaatsen blijft op orde.

Het uitvoeren van de maatregelen als bedoeld in de aanvraag en met enkele aanvullingen, leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de huismus en de gewone dwergvleermuis. Wij kunnen hiermee instemmen.

Op basis van het voorgaande hebben wij bepaald voor welke aangevraagde soorten welke verbodsbepalingen worden overtreden. Deze zijn weergegeven in tabel 1. Voor deze soorten en verboden wordt de ontheffing verleend. Dit wijkt niet af van de aangevraagde verboden.

ZienswijzeZienswijze van de aanvrager (ProWonen)*Samenvatting zienswijze*

Uiteindelijk zullen 4 koopwoningen niet gerenoveerd worden. In deze woningen zijn 2 nesten van huismus aanwezig en 1 paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis. Het gaat om de woningen aan de Rubensstraat 33, 37, 39 en 47. De tijdelijke verblijfplaatsen zijn ongewijzigd aangebracht zoals in Figuur 3 is aangegeven.

In alle woningen die gerenoveerd worden, wordt het vogelschroot op de derde panlat aangebracht. De nieuwe pannen zijn vergelijkbaar met de vorige en de ruimte tussen dakbeschoot en dakpannen blijft (of wordt opnieuw) beschikbaar voor de huismus en de gewone dwergvleermuis. Voor de permanente vervangende verblijfplaatsen wil de aanvrager bij 4 woningen die niet gerenoveerd worden, ook geen vervangende verblijfplaatsen aanbrengen: omdat er niet aan de woningen wordt gewerkt, kan het vogelschroot ook niet bij de derde dakpan geplaatst worden. De huismusnesten worden ook niet aangetast. Ook wil de aanvrager 4 inbouwstenen minder plaatsen, omdat een woning met paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis niet aangetast zal worden.

Reactie zienswijze

Voor woningen waar niet aan gewerkt wordt is men niet verplicht vervangende verblijfplaatsen te verzorgen. De verblijfplaatsen van beschermde soorten in die woningen blijven intact. Wij passen de ontheffing aan, aan de verandering in uitvoering.

Ten opzichte van het ontwerpbesluit is het aantal in metselstenen ter vervanging van verlies aan spouwuurruimte 12 in plaats van 16. Er is een nieuwe kaart van de projectlocaties opgenomen

Datum

1 december 2020

Zaaknummer

2019-014999

Blad

12 van 14

(Figuur 2 bijlage 1) en er is een nieuwe kaart met permanente maatregelen opgenomen (Figuur 4 bijlage 3). In de tabel met maatregelen is het aantal in te metselen vleermuisstenen aangepast naar 12.

Conclusie

Gelet op het voorgaande kan de gevraagde ontheffing worden verleend.

OVERIGE VERPLICHTINGEN

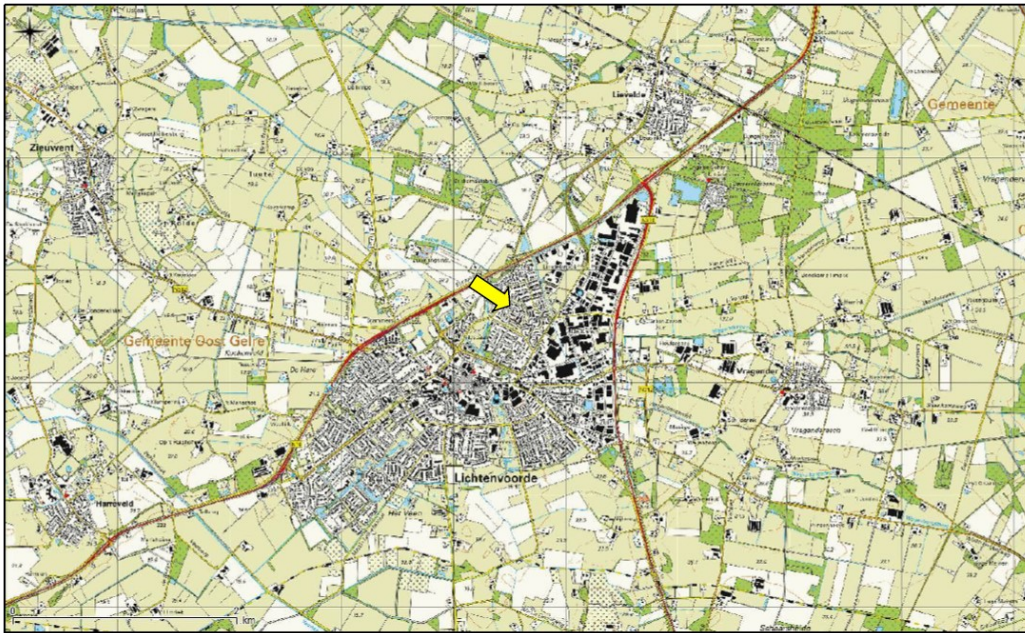
Wij wijzen u erop dat u zelf verantwoordelijk bent voor het verkrijgen van eventueel benodigde ontheffingen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet- en regelgeving.

Datum
1 december 2020

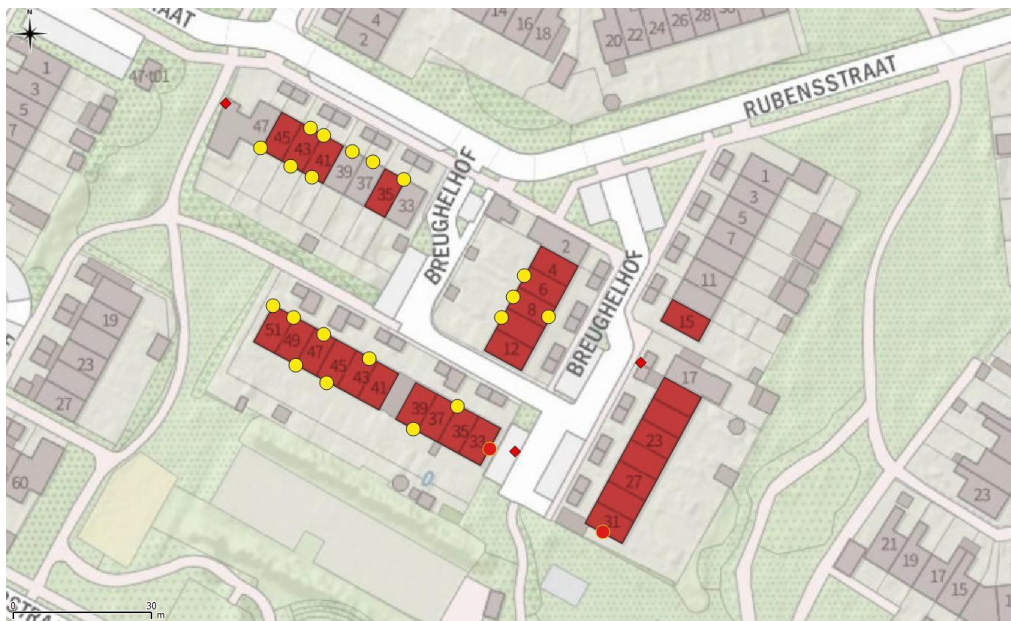
Zaaknummer
2019-014999

Blad
13 van 14

BIJLAGE 2 KAART PROJECTGEBIED

Figuur 1. Topografische ligging van de projectwoningen

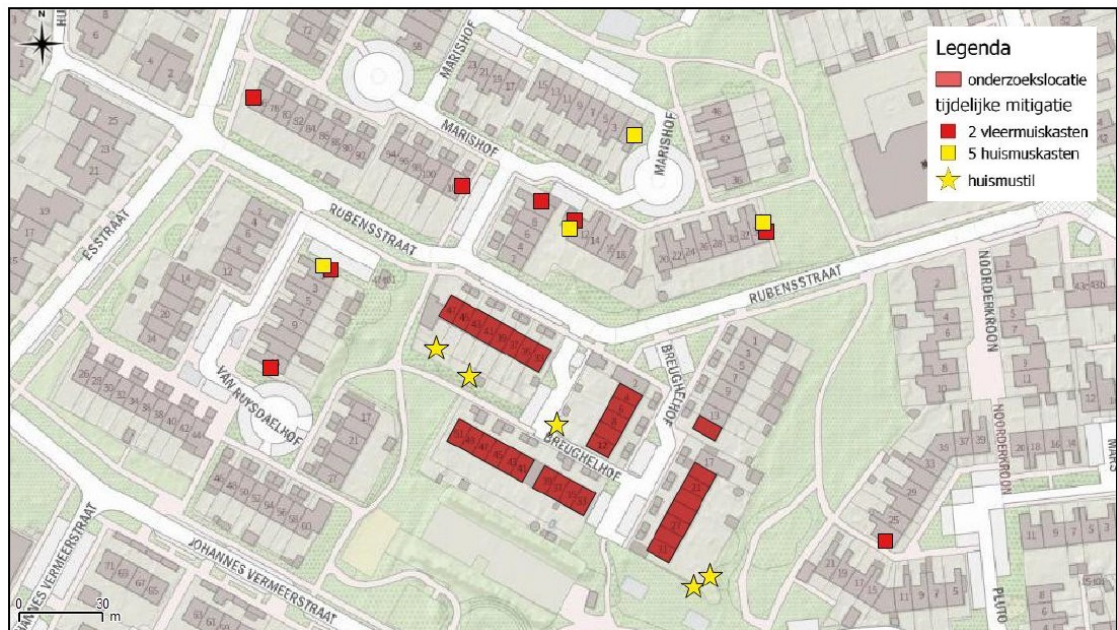
Figuur 2. Projectlocaties in rood.

Datum
1 december 2020

Zaaknummer
2019-014999

Blad
14 van 14

BIJLAGE 3 MITIGERENDE MAATREGELEN

Figuur 3. Locaties tijdelijke voorzieningen vleermuis en huismus, geplaatst tussen februari en april 2020

Figuur 4. Overzicht permanente maatregelen